

VATESI 2025 METŲ VEIKLOS ATASKAITOS SANTRAUKA

Rengėjas: Valstybinė atominės energetikos saugos inspekcija (toliau – VATESI).

Tikslas: Pristatyti VATESI 2025 metų veiklos ataskaitą (toliau – ataskaita) ir VATESI veiklos rezultatus.

Teisinis pagrindas: Lietuvos Respublikos branduolinės energijos įstatymo 21 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad VATESI kiekvienais metais iki gegužės 1 dienos pateikia Lietuvos Respublikos Prezidentui ir Vyriausybei metinę VATESI veiklos ataskaitą.

Lietuvos Respublikos branduolinės energijos įstatymo 7 straipsnio 1 dalies 6 punkte nustatyta, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė vertina ir priima sprendimą dėl pritarimo VATESI ataskaitai.

1. VATESI veiklos tikslas – vykdam valstybinį reglamentavimą ir priežiūrą siekti, kad Lietuvoje būtų užtikrintas aukštas branduolinės energetikos saugos lygis.

Veiklos tikslo pasiekimui įvertinti buvo numatyti du poveikio rodikliai, kurie 2025 m. buvo pasiekti:

- Lietuvos Respublikoje esančiuose branduolinės energetikos objektuose antrojo ir aukštesnio lygio neįprastųjų įvykių pagal Tarptautinę branduolinių ir radiologinių įvykių skalę (INES) nebuvo (siektina reikšmė – 0);

- atvejų, kai netaikiams tikslams buvo panaudotos Lietuvos Respublikoje esančios branduolinės medžiagos, branduolinės dvejopo naudojimo prekės ar vykdyti moksliniai tyrimai ir taikomoji veikla, susijusi su branduolinio kuro ciklu, nebuvo (siektina reikšmė – 0).

VATESI, vykdydama pavestąsias funkcijas, prisidėjo prie 2021–2030 metų Nacionalinio pažangos plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. 998 „Dėl 2021–2030 metų Nacionalinio pažangos plano patvirtinimo“:

- 6 strateginio tikslo „Užtikrinti gerą aplinkos kokybę ir gamtos išteklių naudojimo darną, saugoti biologinę įvairovę, švelninti Lietuvos poveikį klimato kaitai ir didinti atsparumą jos poveikiui“ 9 pažangos uždavinio „Užtikrinti saugų Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimą ir sutvarkyti susidariusias radioaktyvias atliekas taip, kad jos nekeltų pavojaus aplinkai“ įgyvendinimo;

- 10 strateginio tikslo „Stiprinti nacionalinį saugumą“ nuostatos „Lietuvos kaimynystėje pradėjusi veikti aukščiausių tarptautinių aplinkosaugos, branduolinės ir radiacinės saugos reikalavimų neatitinkanti Baltarusijos atominė elektrinė yra nuolatinės grėsmės šaltinis, todėl ypač daug dėmesio reikia skirti pasirengimui grėsmę valdyti“ įgyvendinimo;

- 10 strateginio tikslo „Stiprinti nacionalinį saugumą“ 4 pažangos uždavinio „Stiprinti pasirengimą ekstremalioms situacijoms ir krizėms“ įgyvendinimo;

- 10 strateginio tikslo „Stiprinti nacionalinį saugumą“ 8 pažangos uždavinio „Didinti viešojo saugumo institucijų veiklos efektyvumą ir veiksmingumą, siekiant visiškai atliepti saugumo grėsmes ir įgyvendinti šioms institucijoms pavestus uždavinius, užtikrinančius gyventojų saugumą“ įgyvendinimo.

2. Svarbiausi VATESI 2025 m. darbai vykdyti šiose srityse:

- Branduolinės energetikos srities veiklos ir šios srities veiklos su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais licencijavimo procesų vykdymas ir sprendimų priėmimas dėl licencijų išdavimo ar pakeitimo;

- Saugą pagrindžiančių dokumentų bei kitų saugos požiūriu aktualių dokumentų nagrinėjimas ir įvertinimas;

- Ignalinos AE ir Maišiagalos radioaktyviųjų atliekų saugyklos eksploatavimo nutraukimo saugos priežiūra;

- Panaudoto branduolinio kuro saugyklų eksploatavimo saugos priežiūra;

- Radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įrenginių statybos ir eksploatavimo saugos priežiūra;

- Branduolinių medžiagų ir branduolinės energetikos objektų fizinės saugos priežiūra;

- Ūkio subjektų veiklos patikrinimai;

- Lietuvos Respublikos priimtų tarptautinių branduolinio ginklo neplatavimo įsipareigojimų vykdymo priežiūra;

- Kitų tarptautinių įsipareigojimų vykdymas;

- Branduolinės energetikos saugą reglamentuojančių teisės aktų rengimas;

- Ūkio subjektų ir valstybės institucijų konsultavimas;

- Kaimyninių šalių branduolinių elektrinių saugos vertinimas;

- Pasirengimas branduolinėms ir radiologinėms avarijoms, kurios gali įvykti Lietuvoje ir už jos ribų;

- Pasirengimas 2026 m. gegužės 17-29 dienomis Lietuvoje planuojamai Tarptautinės atominės energijos agentūros (TATENA) branduolinės ir radiacinės saugos reguliavimo infrastruktūros įvertinimo (angl. Integrated Regulatory Review Service, IRRS) misijai;

- VATESI integruotos vadybos sistemos, atitinkančios LST ISO 9001:2015 standarto reikalavimus, palaikymas ir tobulinimas.

3. Išvada: 2025 m. VATESI pasiekti branduolinės energetikos saugos valstybinio reglamentavimo ir priežiūros rezultatai svariai prisidėjo užtikrinant aukštą branduolinės energetikos saugos lygį Lietuvos Respublikoje bei visuomenės ir aplinkos apsaugą nuo žalingo jonizuojančios spinduliuotės poveikio.